

St. M.

"Le pétrole dans le monde. Ses hommes et ses techniques", Edward Ward, Paris 1960 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 7/1-2, 209-210

1962

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

B. N. Mazurmovicz, *Wydażuszczijesia otieczestwiennyje zoologi*. Moskwa 1960, s. 427.

Książka o wybitnych zoologach rosyjskich stanowi wznowienie wydania z 1955 r., poprawione i znacznie rozszerzone o nowe życiorysy. Dodano m.in. szkic o K. F. Rulliem, K. F. Wolfie (embriologia), J. A. Borzenkowie (anatomia porównawcza), W. A. Wagnerze (zoopsychologia). Więcej miejsca poświęcono współczesnym zoologom, takim jak W. A. Degel, K. I. Skriabin — twórca szkoły helmintologicznej, parazytolog E. N. Pawłowski, hydrobiolog L. A. Zienkiewicz, embiolog A. A. Zachwańkin i in. Ogółem praca omawia życie i twórczość naukową 67 zoologów rosyjskich zarówno zmarłych, jak i żyjących. Biografie podane są w porządku chronologicznym od I połowy XVIII w. do dni dzisiejszych. Na końcu każdego szkicu załączono spis ważniejszych prac uczonego. Szkic wstępny przedstawia znaczenie działalności M. W. Łomonosowa w dziedzinie nauk biologicznych, medycznych i rolniczych. Książka ma wyraźnego adresata: „...przeznaczona jest dla nauczycieli biologii szkół średnich, dla studentów uczelni pedagogicznych i słuchaczy wydziałów uniwersyteckich, na których wykładana jest zoologia“. Jest to pierwsza pomyślna próba opracowania krótkiego podręcznika dziejów zoologii w Rosji.

cd

A. A. Azatjan, *Wydażuszczijesia issledowatieli prirody Sriedniej Azii*. Gosudarstwiennoe izdatielstwo „Sriedniaja i wysszaja szkoła“ Uz SSR, Taszkient 1960, s. 171.

Książka *Wybitni badacze przyrody Azji Środkowej*, stanowiąca część przygotowywanej przez autora większej pracy o odkrywcach i badaczach przyrody Azji Środkowej, poświęcona jest omówieniu działalności naukowej trzech rosyjskich uczonych: geografa, botanika i entomologa — P. P. Siemionowa-Tiańszańskiego (1827—1914), przyrodnika-antropologa A. P. Fedczenki (1844—1873) i entomologa-podróżnika W. F. Oszanina (1844—1917). Do ciekawych momentów książki należy opis ekspedycji Siemionowa w góry Tiań-Szań i naukowych rezultatów jego badań. Następny rozdział omawia wyprawę Fedczenki do Azji Średniej, jego nową koncepcję faunistycznej wspólnoty Azji Środkowej i obszarów śródziemnomorskich oraz pracę nad odnajdowaniem na terenie Turkiestanu form europejskich i azjatyckich. Wyprawa na pustynię Kyzyl-Kum zapoczątkowała kompleksowe badania pustyni środkowo-azjatyckich. Wiele uwagi poświęcił też autor odkryciom geograficznym i glacialnym Fedczenki. Ostatni rozdział zajmuje się W. F. Oszaninem, najmniej znanym spośród trzech uczonych, przy czym autor oparł się głównie na materiałach rękopiśmiennych, będących w posiadaniu rodziny. Charakterystyka działalności W. F. Oszanina zawiera ocenę ważniejszych zoogeograficznych badań uczonego oraz jego licznych prac z zakresu entomologii.

Książka obok ilustracji zawiera szkice map z marszrutami omawianych ekspedycji. Czytelnik znajdzie również bibliografię prac trzech uczonych-przyrodników oraz literatury o nich.

cd

Edward Ward, *Le pétrole dans le monde. Ses hommes et ses techniques*. Tłumaczenie z angielskiego i przedmowa René Jouan. Payot, Paris 1960, s. 240.

Książka omawia w lekkiej, popularnej formie doniosłą rolę nafty w dzisiejszym świecie, w nowoczesnej technice i cywilizacji. Dotyczy ona współczesnego nam okresu od lat 30-tych naszego wieku do chwili obecnej, ze szczególnym uwzględnieniem czasów powojennych, w których przemysł naftowy rozwinął się bardzo silnie.

Autor równolegle potraktował dwie strony zagadnienia: działającego człowieka i stworzoną przez niego technikę wydobywania i transportu ropy naftowej. Przedstawił więc osobistości czynne w światowym wiertnictwie i przemyśle naftowym, wielkie towarzystwa naftowe (zwłaszcza amerykańskie), ich rywalizację o nowe pola naftowe i rynki zbytu oraz wmięsaną w to grę czynników politycznych i wojskowych.

Ward omawia także najnowsze techniki wiertnicze (wiercenia głębinowe, podwodne itp.), zastosowane do eksploatacji pól naftowych, dawniejszych i nowych (Wenezuela, Meksyk, Etiopia, Arabia, Sahara itp.) oraz statki-tankowce, największe handlowe jednostki morskie.

W zakończeniu wspomniany jest nowy konkurent ropy naftowej — energia atomowa.

St.M.

B. A. Woroncowa-Weljaminowa, *Oczerki istorii astronomii w SSSR*. Gosudarstwiennoje izdatielstwo fiziko-matematycznej literatury, Moskwa 1960, s. 228.

Szkie historii astronomii w ZSRR są jakby dalszym ciągiem opublikowanej w 1956 r. przez tegoż autora pracy *Oczerki istorii astronomii w Rosji*¹. Książka ostatnia omawia historię i rozwój astronomii w ZSRR od 1917 r. Całość podzielona na szesnaście rozdziałów ujmuje historię badań astronomicznych ostatnich czterdziestu lat nad poszczególnymi zagadnieniami. Tekst uzupełnia dość bogaty materiał ilustracyjny obejmujący kilkadziesiąt fotografii — głównie portretów uczonych i zdjęć aparatury naukowej. Na końcu opracowania podano ważniejsze pozycje z historii astronomii radzieckiej.

Książka ma charakter popularny, zupełnie celowo więc autor pominął wiele nazwisk, dat i pozycji obszernej (ok. 9000 prac) literatury astronomicznej ostatnich lat, ograniczając się do ogólnej syntezy i obrazu nowych rozwijających się kierunków i szkół naukowych.

cd

Z CZASOPISM

MUZEALNICTWO TECHNICZNE

W 1962 r. przypada 100 rocznica wykonania pierwszego otworu wiertniczego w Bóbrce. W związku z tym prof. Jan Czastka wystąpił z apelem o przyspieszenie zorganizowania tam muzeum przemysłu naftowego (*W sprawie muzeum przemysłu naftowego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce*, „Nafta”, nr 7/1961). Jak wiadomo, głównymi obiektami przyszłego muzeum będą zachowane w Bóbrce zabytki techniki, m. in. szyb Franek.

W nrze 32/1961 „Przeglądu Technicznego” zamieszczono korespondencję inż. Alfreda Liebfelda *Muzeum Politechniczne w Moskwie*. Po przypomnieniu okoliczności powstania i scharakteryzowaniu rozwoju Muzeum, autor omawia szczegółowo obecne funkcje dydaktyczno-oświatowe placówki, stwierdzając, że działalność jej skierowana jest przede wszystkim na popularyzację ważniejszych dziedzin postępu technicznego i rozwoju techniki w ZSRR, na współpracę ze szkolnictwem w zakresie politechnizacji młodzieży, wreszcie na popularyzację wiedzy i kultury technicz-

¹ Zob. recenzję w nrze 3/1957 „Kwartalnika”.